

Quicksan - natuurtoets

Verwijderen begroeiing terrein Schipholweg-Boerhaavelaan, Haarlem

Projectnummer: 6744
Datum: 8-5-2014
Status: Concept
Opgesteld door: Dhr. R. van Dijk
Controle door: : Mevr. R. Heins

Spaarnelanden, dat het groenbeheer in de gemeente Haarlem verzorgt, heeft het voornemen om op een terrein aan de Boerhaavelaan te Haarlem begroeiingen te verwijderen. Het betreft een voormalig sportterrein, waar na jaren van verwaarlozing bosopslag heeft plaatsgevonden (hierna te noemen: het plangebied). Voor de uitvoering van deze werkzaamheden moet duidelijk zijn of deze werkzaamheden in overeenstemming met de natuurwetgeving uitgevoerd kunnen worden, en of daaraan voorwaarden verbonden zijn.

In voorliggende natuurtoets zijn de effecten van de geplande ingreep getoetst aan de natuurwetgeving. Deze toets is uitgevoerd op basis van een quickscan.

Methode

De geschiktheid voor de verwachte soorten/soortgroepen beoordeeld aan de hand van een bronnenonderzoek en een verkennend veldbezoek. Voor het bureauonderzoek is gebruik gemaakt van vrij beschikbare verspreidingsgegevens. Enerzijds gaat het om algemene verspreidingsgegevens uit landelijke en provinciale verspreidingsatlassen. Daarnaast is onderzocht of er locatiespecifieke gegevens beschikbaar zijn. Er is ondermeer een quickscan flora en fauna beschikbaar die is opgesteld voor het bestemmingsplan Haarlem 023 (2009). Ook zijn waarnemingsites (waarneming.nl, telmee.nl) geraadpleegd.

Op basis van een eenmalig veldbezoek is de geschiktheid van het onderzoeksgebied voor de verwachte soorten/soortgroepen beoordeeld. Het veldbezoek is overdag door Rob van Dijk, ecologisch adviseur bij Eelerwoude, uitgevoerd op 8 mei 2014 bij 15°C, halfbewolkt weer en matige wind. Het gaat hier om een deskundigenoordeel op basis van de fysieke gesteldheid van het terrein (biotopenonderzoek). Daarnaast zijn de aangetroffen belangwekkende soorten genoteerd.

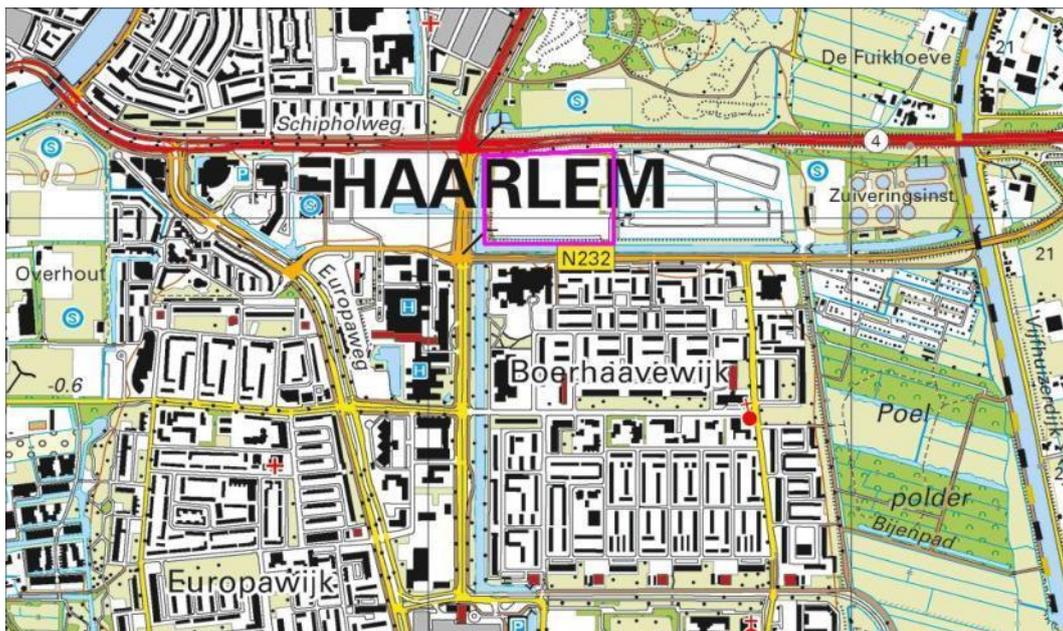
Tijdens het veldbezoek zijn de in en rond het plangebied aanwezige oppervlaktewateren steekproefsgewijs bemonsterd met een fijnmazig RAVON-schepnet. Hierbij is het schepnet met een krachtige beweging door het water en over de waterbodem gehaald. Waarnemingen van amfibieën en vissen zijn genoteerd.

Wetgeving

De Nederlandse natuurwetgeving bestaat uit verschillende onderdelen. Deze notitie gaat alleen in op de relevante wetgeving voor het plangebied: de Flora- en faunawet. Vanwege de beperkte externe werking van de ingreep wordt toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998 (Natura 2000-gebieden) niet noodzakelijk geacht. Vanwege de ligging binnen de bebouwde kom is de Boswet niet van toepassing op de aanwezige opgaande begroeiingen.

Huidige situatie en ontwikkeling

Het plangebied bestaat uit het oostelijke deel van de kern Haarlem tussen het Burgemeester Reinaldapark en de Boerhaavewijk. Het plangebied wordt begrensd door de Boerhaavevaart aan de zuidzijde en westzijde, de Schipholweg aan de noordzijde en de ontsluitingsweg van een volkstuintencomplex aan de oostzijde. Het terrein zelf is toegankelijk vanuit de Boerhaavelaan aan de zuidoostzijde van het plangebied. De Amersfoortcoördinaten van het midden van het plangebied zijn 105,3-487,0.



Afbeelding 1. Ligging plangebied

Het plangebied ligt in de bebouwde kom van Haarlem met een aantal grotere groengebieden op korte afstand. Direct ten oosten van het plangebied ligt een volkstuintencomplex met veel boom- en struikbeplantingen. Ten noorden van het plangebied ligt het recentelijk heringerichte Burgemeester Reinaldapark. Het park bestaat uit ligweides op een kunstmatig aangebracht reliëf, waterpartijen en jonge boombeplantingen. De woonwijk ten zuiden van het plangebied dateert uit de jaren '50 en bestaat uit appartementencomplexen met veel openbaar groen. Het plangebied ligt ecologisch enigszins geïsoleerd (met name voor grondgebonden soorten) door de ingesloten ligging tussen de Schipholweg en Boerhaavelaan.

Het plangebied zelf bevindt zich in de huidige situatie in verschillende successiestadia. De zuidelijke rand (tussen de Boerhaavevaart en een sloot) ligt op een talud en bestaat uit een brandnetelruigte. Enkele van de voormalige sportvelden zijn inmiddels dichtgegroeid met opgaande begroeiing, hoofdzakelijk zwarte els. Andere delen hebben een bodem van kaal zand en zijn grotendeels onbegroeid. Weer andere delen bestaan uit een verruigde grasvegetatie. De west-, noord- en oostzijde bestaat uit een houtsingel met onder andere veldesdoorn, eenstijlige meidoorn, es, zomereik, schietwilg.

In de effectenbeoordeling wordt er vanuit gegaan dat alle begroeiing in het plangebied verwijderd wordt en het terrein geheel vergraven wordt. Conform het vigerende bestemmingsplan "Haarlem 023" is in het plangebied de ontwikkeling van woningen, kantoren, verhardingen en groenvoorzieningen mogelijk. .

Beschermde soorten en effecten Flora- en faunawet

Vaatplanten

Tijdens het veldbezoek zijn in het plangebied hoofdzakelijk vegetatietypen van voedselrijke, vochtige omstandigheden aangetroffen. In de brandnetelruigte aan de zuidzijde zijn onder meer aangetroffen: diverse grassen, grote brandnetel, akkerdistel, gewone en reuzenberenklauw, haagwinde, hondsdraf, gewone melkdistel, smalle weegbree, paardenbloem, scherpe boterbloem, fluitenkruid, kleefkruid, witte doventel, zevenblad, late guldenroede, braam etc. In de lagere grasvegetatie aan de noordzijde komen bovengenoemde soorten ook voor, maar zijn grassen zoals witbol dominant in de vegetatie. Tevens komen hier nog andere kruidachtige soorten voor van matig voedselrijke omstandigheden, zoals klimopereprijs en vogelwikke. Langs oevers komt plaatselijk groot hoefblad en riet voor. In de pioniervegetatie ontwikkelen zich onder meer zegges, riet en zaailingen van schietwilgen.

Op basis van de aangetroffen vegetatietypen en algemene verspreidingsgegevens zijn in het plangebied enkele beschermde plantensoorten te verwachten. Het gaat daarbij deels om algemene soorten van tabel 1 van de Flora- en faunawet, zoals dotterbloem, zwanenbloem, brede wespenorchis en gewone vogelmelk. Voor deze soorten geldt een algemene vrijstelling geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen. Tevens zijn in het plangebied geschikte groeiplaatsen voor de rietorchis (tabel 2-soort) aanwezig. Deze soort komt in de omgeving van Haarlem voor in vochtige graslanden, slootkanten en op opgespoten zand. Doordat het plangebied niet vlakdekkend is geïnventariseerd op plantensoorten en is uitgevoerd buiten de bloeitijd van de rietorchis, is het voorkomen van deze soort niet uit te sluiten..De aanwezigheid van andere beschermde of bedreigde plantensoorten is op basis van habitatgeschiktheid redelijkerwijs uit te sluiten.

Door de geplande ontwikkeling kunnen groeiplaatsen van de rietorchis verdwijnen. Om te kunnen beoordelen of dit daadwerkelijk gebeurt, is nader onderzoek nodig naar het voorkomen van de rietorchis in het gebied. Dit dient plaats te vinden in de bloeitijd (eind mei-half juli). Indien er daadwerkelijk groeiplaatsen aanwezig zijn, is het mogelijk om de planten te verwijderen en verplanten wanneer men aantoonbaar werkt conform een goedgekeurde gedragscode Flora- en faunawet. Hiervoor kan men gebruik maken van

een bestaande gedragscode wanneer deze voorziet in het verplaatsen van planten. Dit is het geval bij de gedragscode voor waterschappen. De maatregelen dienen daarvoor concreet te worden uitgewerkt en vastgelegd in een werkprotocol.

Grondgebonden zoogdieren

Het plangebied is geschikt voor enkele algemene zoogdiersoorten die in de bebouwde kom van Haarlem voorkomen zoals egel, mol, huisspitsmuis, bosspitsmuis, veldmuis, aardmuis, rosse woelmuis, dwergmuis, bosmuis, haas en konijn. Deze soorten vallen onder beschermingsniveau 1 van de Flora- en faunawet, waarvoor een vrijstelling geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen.

In de directe omgeving van het plangebied zijn geen waarnemingen bekend van strenger beschermde zoogdiersoorten. In de polders rondom Haarlem komen de streng beschermde zoogdiersoorten waterspitsmuis en noordse woelmuis voor. Door de aanwezige fysieke barrières rondom het plangebied (druke verkeerswegen, duikers, bebouwing) is het voorkomen van deze soorten binnen het plangebied redelijkerwijs uit te sluiten. Het voorkomen van andere strenger beschermde grondgebonden zoogdieren is op basis van habitatvoorkeur en verspreidingsgegevens op voorhand uit te sluiten.

Vleermuizen

In het stedelijke gebied van Haarlem komen tenminste 7 vleermuissoorten voor, waarvan de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en meervleermuis het meest algemeen voorkomen. Andere voorkomende soorten zijn watervleermuis, gewone grootoorvleermuis en rosse vleermuis. Alle inheemse vleermuissoorten zijn wettelijk streng beschermd. Tijdens het veldbezoek is gelet op de aanwezigheid van geschikte verblijfplaatsen voor vleermuizen in gebouwen en bomen. In het plangebied is geen bebouwing aanwezig. De bomen in het plangebied hebben geen voor vleermuizen geschikte holten. De aanwezigheid van boombewonende vleermuizen is daarmee uit te sluiten.

Het plangebied is door de afwisseling tussen lage en opgaande begroeiingen en de aanwezigheid van oppervlaktewater erg geschikt als foerageergebied voor vleermuizen uit de omgeving. De houtsingels langs de randen van het plangebied zijn geschikt als vaste vliegroute van vleermuizen. Met name de beplantingen aan de noord- en zuidzijde van het plangebied vormen een geschikte oost-westverbinding tussen de bebouwde kom van Haarlem en het buitengebied.

Door de boskap kan de waarde van het plangebied als foerageergebied en als onderdeel van een vaste vliegroute verminderen. Op dit moment is niet bekend wat het relatieve belang is van het te verwijderen, laag opgaande groen en opzichte van het te behouden, hoog opgaande groen in de directe omgeving. Volgens het Vleermuisprotocol 2013 volstaan twee onderzoeksrondes met een bat-detector in de periode mei-september (waarvan één ronde in de kraamperiode half mei-half juli) om dit te kunnen beoordelen.

Vogels

Tijdens het veldbezoek zijn vogelsoorten van verschillende biotopen aangetroffen. In de Boerhaavevaart zijn fuut, wilde eend en meerkoet (volwassen dieren met jongen) aangetroffen. Van de meerkoet zijn twee nesten in de vaart aangetroffen. Daarnaast komen in het plangebied struweelvogels voor, zoals tjiftjaf, fitis, zwartkop en tuinfluiter. Ook zijn soorten met een brede ecologische amplitude aanwezig, zoals houtduif, winterkoning, roodborst, merel, zanglijster, koolmees, ekster en kraai.

In het plangebied zijn geen nesten van roofvogels aangetroffen. Ook zijn er geen geschikte nestplaatsen voor holenbroedende vogels, zoals spechtenholen en nestkasten aangetroffen. Vanwege het ontbreken van bebouwing komen er geen gebouwde vogels voor. Direct ten oosten van het plangebied zijn wel huismussen waargenomen rondom tuinhuisjes in het volkstuintencomplex.

Alle vogelsoorten in Nederland zijn strikt beschermd onder de Flora- en faunawet. Voor alle beschermde inheemse (ook algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die nesten beschadigen of verstoren. Verstoring kan in veel situaties worden voorkomen door verstorende werkzaamheden zoals het verwijderen van begroeiingen buiten het broedseizoen uit te voeren. De periode van 15 maart tot 15 juli wordt over het algemeen beschouwd als broedseizoen. Werkzaamheden binnen het broedseizoen zijn mogelijk indien is vastgesteld dat er met deze werkzaamheden geen nesten van broedvogels worden verstoord. Voor de Flora- en faunawet zijn echter alle bewoonde vogelnesten beschermd, ongeacht het tijdstip van het jaar. Het genoemde termijn moet daarom niet al te strikt worden toegepast.

Effecten op jaarrond beschermde nesten zijn op voorhand uit te sluiten.

Reptielen en amfibieën

Het plangebied vormt een geschikt habitat voor de reptielensoort ringslang. In de gemeente Haarlem zijn waarnemingen van deze soort bekend aan de oostzijde van de stad. Het plangebied is voor de watergebonden ringslang met het buitengebied verbonden via de Boerhaavevaart. Het voorkomen van deze soort is daarom niet op voorhand uit te sluiten. Het voorkomen van andere reptielensoorten is uit te sluiten, vanwege het ontbreken van geschikte habitats en de geïsoleerde ligging via het land.

Tijdens het veldbezoek zijn in de sloot aan de zuidzijde van het plangebied een groene kikker (onbepaald; naar alle verwachting de middelste groene kikker) en larven van de bruine kikker en gewone pad waargenomen. Deze amfibiesoorten vallen onder het lichte beschermingsniveau (tabel 1) van de Flora- en faunawet. Op basis van algemene verspreidingsgegevens kan ook de tabel 1-soort kleine watersalamander in het gebied voorkomen. Het plangebied is zowel geschikt als voortplantingshabitat, landhabitat en overwinteringsplaats voor deze soorten.

Het plangebied voldoet tevens aan de habitateisen van de rugstreeppad. Deze pioniersoort leeft bij voorkeur in vochtige zandige gebieden met ondiepe en periodiek droogvallende wateren. In het centrale deel van het plangebied zijn ondiepe kuilen aanwezig, die bij regenval vollopen met water en dan als voortplantingswater dienst kunnen doen..

Door de geplande ontwikkeling verdwijnt potentieel land- en voortplantingshabitat voor de ringslang en de rugstreepad. Om te beoordelen of en hoe deze soorten daadwerkelijk gebruik maken van het plangebied, is nader onderzoek nodig naar deze soort. Hiervoor dienen drie onderzoeksrondes te worden uitgevoerd in de periode april-midden juli, met tenminste 2 bezoeken in de periode half april-eind mei (Soortenstandaard rugstreepad, 2011).

Wanneer er inderdaad functioneel leefgebied van de ringslang en/of rugstreepad verdwijnt, is het nodig om een ontheffing vanuit de Flora- en faunawet aan te vragen. Hieraan zijn strenge eisen verbonden, en dient men onder meer (compenserende en mitigerende) maatregelen te nemen om de lokale instandhouding te waarborgen.

Vissen

Tijdens het veldbezoek is in de sloot aan de zuidzijde van het plangebied tiendoornige stekelbaars waargenomen. In de sloot aan de noordzijde zijn geen vissen waargenomen. De sloot heeft een dikke sliblaag en een begroeiing met hoornblad en flab. Daarmee voldoet het aan de habitateisen van de kleine modderkruiper. Van deze beschermde vissoort (tabel 2-soort) zijn in Haarlem diverse waarnemingen bekend (waarneming.nl). Voor de eveneens beschermde bittervoorn (tabel 3-soort) is de sloot minder geschikt als leefgebied, vanwege de matig ontwikkelde water- en oevervegetatie en het ontbreken van zoetwatermosselen in de sloot. In de omgeving van Haarlem komt de soort wel voor (Zuid Schalkwijk in waarneming.nl).

Voor de geplande ontwikkeling worden de aanwezige sloten mogelijk geschoond, vergraven of gedempt. Om te beoordelen of daardoor effecten op beschermde vissen optreden, is het nodig om de aanwezigheid van vissen in de sloten nader te onderzoeken. Daarvoor volstaat nog één gerichte inventarisatie met een schepnet. Wanneer in het plangebied tabel 2-soorten zoals de kleine modderkruiper aanwezig zijn, is het mogelijk om de werkzaamheden zonder ontheffing uit te voeren wanneer men aantoonbaar werkt conform een goedgekeurde gedragscode Flora- en faunawet. Hiervoor kan men gebruik maken van een bestaande gedragscode wanneer deze voorziet in het verplaatsen van planten. Dit is het geval bij de gedragscode voor waterschappen. De maatregelen dienen daarvoor concreet te worden uitgewerkt en vastgelegd in een werkprotocol.

Ongewervelde diersoorten

Tijdens het veldbezoek zijn in de sloot aan de zuidzijde van het plangebied Amerikaanse rivierkreeften waargenomen; tevens zijn kleine waterdiertjes zoals bootsmannetjes, waterspinnetjes etc. waargenomen. In het plangebied zijn geen geschikte habitats voor streng beschermde weekdieren zoals platte schijfhoren, nauwe korfslak of zeggekorfslak aanwezig. Op basis van habitatvoorkeur en verspreidingsgegevens zijn ook geen andere beschermde ongewervelden te verwachten.

Conclusies

Nader onderzoek nodig naar aanwezigheid rietorchis, vleermuizen, ringslang, rugstreepad en kleine modderkruiper

Door de geplande ontwikkeling kunnen groeiplaatsen van de rietorchis verdwijnen, foerageergebieden en vaste vliegroutes van vleermuizen verstoord worden, en leefgebied van ringslang, rugstreepad en kleine modderkruiper verdwijnen. Om te kunnen beoordelen of er daadwerkelijk negatieve effecten op deze soorten plaatsvinden, is nader onderzoek nodig naar het voorkomen van de rietorchis in het gebied. Dit dient plaats te vinden in de daarvoor geschikte periodes, zie onderstaande tabel. Op basis hiervan kan worden beoordeeld of er sprake is van overtreding van de Flora- en faunawet en of er voor de betreffende soorten ontheffing moet worden aangevraagd of conform een goedgekeurde gedragscode moet worden gewerkt.

Soort	Beschermingsniveau	Inventarisatieperiode
Rietorchis	2 (ontheffing of gedragscode)	Eind mei- juli
Vleermuizen	3 (ontheffing)	Mei - september
Ringslang	3 (ontheffing)	April – mei (t/m september)
rugstreepad	3 (ontheffing)	Mei – juli
Kleine modderkruiper	2 (ontheffing of gedragscode)	Jaarrond
Broedvogels	Vogels (ontheffing – niet nodig)	n.v.t.

Consequenties bij mogelijke ontheffingsaanvraag

Wanneer voor de soorten van beschermingsniveau 3 ontheffing moet worden aangevraagd, wordt deze volgens een zware (uitgebreide) toets beoordeeld. Daarbij moet de lokale gunstige staat van instandhouding gewaarborgd worden (door het nemen van mitigerende maatregelen) en moet het doden en verwonden van dieren voorkomen worden (door te werken volgens een ecologisch werkprotocol). Ook moet sprake zijn van een wettelijk belang uit de Habitatrichtlijn en moet een alternatievenafweging bijgevoegd worden.

Voor de soorten van beschermingsniveau 2 kan overtreding van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen worden voorkomen door te werken conform een goedgekeurde gedragscode. De gedragscode voor waterschappen voorziet in maatregelen voor de betreffende soorten bij ruimtelijke ontwikkelingen, en zal nader moeten worden uitgewerkt en geborgd via een ecologisch werkprotocol. Eventueel kan men ook kiezen om voor de soorten ontheffing aan te vragen, die wordt beoordeeld volgens een lichte toets (aantonen dat zorgvuldig gewerkt wordt en dat de landelijke staat van instandhouding gewaarborgd blijft).

Rekening houden met broedseizoen

In het plangebied broeden diverse vogelsoorten in boom-, struik en ruigtevegetatie en in de slootkanten. Overtreding van de Flora- en faunawet kan worden voorkomen door versturende werkzaamheden zoals het verwijderen van begroeiingen buiten het broedseizoen uit te voeren. De periode van 15 maart tot 15 juli wordt over het algemeen

beschouwd als broedseizoen. Werkzaamheden binnen het broedseizoen zijn mogelijk indien is vastgesteld dat er met deze werkzaamheden geen nesten van broedvogels worden verstoord. Voor de Flora- en faunawet zijn echter alle bewoonde vogelnesten beschermd, ongeacht het tijdstip van het jaar. Het genoemde termijn moet daarom niet al te strikt worden toegepast.



Boerhaavevaart



Brandnetelruigte aan zuidzijde plangebied



Sloot aan zuidzijde plangebied



Sloot aan zuidzijde plangebied



Pionervegetatie met schietwilg



Pionervegetatie met periodiek droogvallende kuilen



Bosopslag met elzen



Houtsingel aan westzijde plangebied



Braamstruweel aan noordzijde plangebied



Sloot aan noordzijde plangebied



Verruigde grasvegetatie



Toegangspad volkstuintencomplex